

مجله زبان و ادبیات فارسی
 دانشگاه سیستان و بلوچستان
 سال سوم - بهار و تابستان ۱۳۸۴

تأثیر متقابل فرهنگ و ادبیات

اسحاق طغیانی
 دانشگاه اصفهان

چکیده

آثار ادبی مهم جهان نشان می‌دهد فرهنگ و ادبیات با همه تلقی‌های گوناگونی که دارند یکدیگر را تحت تأثیر قرار می‌دهند و تقویت می‌نمایند. از این جهت نگارنده بر آنست در این مقاله ضمن معرفی اجمالی عناصر اساسی فرهنگ، با در نظر گرفتن مهم‌ترین عنصر آن یعنی دین و مذهب، جنبه‌های مختلف این تأثیر را بر ادبیات، بخصوص ادبیات فارسی بررسی نماید و نشان دهد آثار برجسته ادبی ایران و جهان اعم از قدیم و یا معاصر تحت تأثیر عقاید فرهنگ دینی خلق شده‌اند و نویسندگان و شاعران بزرگ از فردوسی و حافظ و سعدی و نظامی و خیام و مولوی گرفته تا میلتن و هوگو و شکسپیر ودانته و تولستوی و تی اس الیوت و امثال آنها که تعدادشان کم نیست، همه بر اساس افکار و عقاید مذهبی و کتب آسمانی چون قرآن، تورات و انجیل آثار ارزشمند و معروف ادبی جهان را به وجود آورده‌اند.

آثار ادب ایرانی، قبل یا بعد از اسلام آنچه باقی مانده است، نشان می دهد همه در ارتباط با مقوله های دینی چون: توحید و معاد و عمل صالح است و متون دینی به عنوان اساسی ترین منابع همواره الهام بخش شاعران، نویسندگان و هنرمندان ایرانی بوده است. بر این اساس تاثیر آیات و احادیث اسلامی بخصوص قرآن و احادیث نبوی در ادب فارسی بسیار عمیق و گسترده است و می توان اثر آن را از همان دوره های اول پیدایش زبان دری در نظم و نثر پارسی دید و شکوفایش را در قرن های ششم، هفتم و هشتم که اوج گسترش فرهنگ اسلامی در ایران است، مشاهده کرد و دریافت ادبیات فارسی که از ابتدا در بستر فرهنگ اسلامی رشد نموده، توانسته است با بهره گیری از این فرهنگ غنی به تعالی و کمال چشمگیر دست یابد و در نهایت نتیجه گرفت: فرهنگ های پر بار و مبتنی بر ادیان الهی، بستر مناسب پیدایش عالی ترین آثار ادبی جهان است که باز خورد آنها موجب تقویت فرهنگ نیز می شود.

واژگان کلیدی: ادبیات فارسی، ادبیات جهان، فرهنگ، دین، شعر، عرفان، حماسه، قرآن، حدیث

